

Danuta Kaźmierczak

Doktor

Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie

KOBIETY W POLSKIEJ ARMII

WOMEN IN POLISH ARMY

Danuta Kaźmierczak
danuta.kazmierczak@wp.pl

Streszczenie: Stulecie Lotnictwa Polskiego jest wyjątkową okazją do świętowania sukcesów, refleksji nad dziejami minionymi, a także spojrzenia w przyszłość i określenia perspektyw jego rozwoju. Autorka niniejszego artykułu podjęła dyskusję na temat roli kobiet w Siłach Powietrznych Rzeczypospolitej Polskiej. Przytoczone przykłady sukcesów polskich pilotek i kobiet-żołnierzy, a także wypowiedzi ich samych i ich przełożonych pozwoliły na sformułowanie ogólnej oceny obecnych warunków rozwoju armii i służby kobiet również w odniesieniu do trendów ogólnościatowych.

Słowa kluczowe: Kobiety w armii, kobiety w lotnictwie, siły powietrzne.

Abstract: The 100th anniversary of the Polish Air Forces is a unique opportunity to celebrate successes, reflect on past history and look into the future and define the perspective for development. The author of the paper started the discussion on Polish women-pilots and women-soldiers in the Polish Air Forces. Quoted examples of Polish women-pilots and their commander's opinions allowed to formulate the general opinion on the current situation in the army and women's service relating to the global trends.

Keywords: Women in the army, women in aviation, Air Forces.

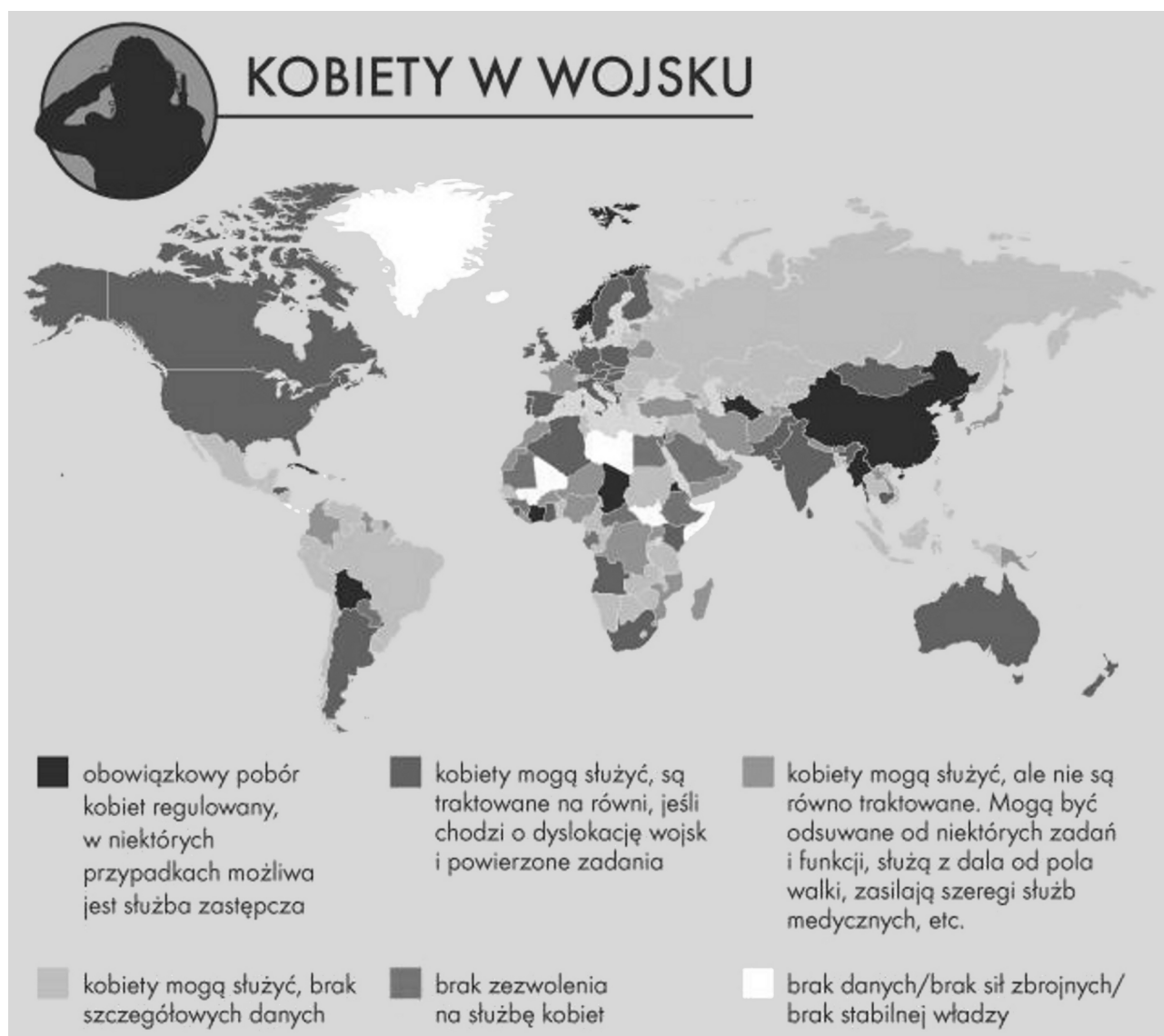
Stulecie Lotnictwa Polskiego jest okazją do świętowania sukcesów, refleksji nad dziejami minionymi, a także spojrzenia w przyszłość i określenia perspektyw jego rozwoju. Powołując się na dane statystyczne, należy stwierdzić, że w armiach innych krajów dużo wcześniej niż w Polsce (ze względu na uwarunkowania historyczno-polityczne) kobiety odnalazły swoje miejsce i miały szanse udowodnić, że mogą przysłużyć się dla dobra ojczyzny, walcząc ramię w ramię ze swoimi kolegami. Obecnie niektóre kraje otwierają kolejne ścieżki kariery wojskowej dla kobiet, inne wprowadzają nawet obowiązkowy pobór i pozwalają na służbę w oddziałach bojowych. Oto przykłady:

Izrael otworzył ponad 90% stanowisk w wojsku dla pań. 1/3 armii składa się z kobiet, a na stanowiskach oficerskich proporcje płci są równe. Ograniczona jest liczba wakatów w bojowych oddziałach, gdzie na pierwszej linii frontu służy ok. 3% kobiet. Cięża, macierzyństwo oraz przekonania religijno-światopoglądowe to trzy czynniki, które pozwalają uniknąć służby w wojsku.

W chińskiej armii służy 7,5% kobiet i chociaż pobór jest według prawa obowiązkowy, to i tak nie jest egzekwowany, bo zgłasza się wystarczająca liczba ochotniczek i ochotników.

Od 2016 roku Norwegia jest jednym z nielicznych krajów świata, a do tej pory jedynym w Europie, który wciela do armii kobiety na zasadach zbliżonych do mężczyzn.

Poniżej przedstawiono mapę świata z informacją o warunkach służby kobiet w armiach poszczególnych krajów.

Kobiety w armiach świata

Źródło: <https://wiadomosci.wp.pl/kobiety-w-swiatowych-armiach-jaka-jest-sytuacja-zolnierek-w-poszczegolnych-krajach-6036579193484417a> (15.08.2018)

Jeszcze w 2015 roku dwie kobiety ukończyły dwumiesięczny kurs US Rangers, najtrudniejsze szkolenie wojskowe na świecie. Jednak z racji płci nie mogły przystąpić do 75. Pułku Rangersów. Dziś drogi na wszelkie stanowiska armii USA stoją przed Amerykankami otworem. W Indiach od 2016 roku kobiety mogą pełnić bojowe role na polu bitwy w siłach lądowych, morskich i powietrznych. Wciąż jednak istnieją państwa, w których sztuka wojenna jest domeną mężczyźni. Są to Paragwaj, kilka krajów afrykańskich oraz Egipt i Arabia Saudyjska (mimo że Saudyjki pełnią zadania w kontroli na lotniskach, więzieniach, straży granicznej czy izbie celnej, to jednak kariera wojskowa jest dla nich nadal zamknięta)¹.

W polskiej armii podejście do służby kobiet ewoluje. Kobiety-żołnierze najczęściej związane były ze służbą zdrowia, logistyką czy administracją wojskową. Obecnie są pilotami śmigłowców, samolotów myśliwskich, członkiniami załóg okrętów, wozów opancerzonych czy czołgów. W siłach specjalnych wykonują zadania zabezpieczające (jeszcze nie w zespołach bojowych – JWK). *Kwestią czasu jest, gdy w wojsku pojawi się kobieta generał* – twierdzi mjr rez. Tomasz „Burza” Burzyński, były oficer JWK Lubliniec².

1 A. Parafianiuk, *Kobiety w światowych armiach*, <https://wiadomosci.wp.pl/kobiety-w-swiatowych-armiach-jaka-jest-sytuacja-zolnierek-w-poszczegolnych-krajach-6036579193484417a>

2 T. Burzyński, *Kobieta komandos? Jeszcze nie teraz*, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/16602?t=Kobieta-komandos-Jeszcze-nie-teraz>

Od 1999 r. umożliwiono kobietom podjęcie nauki w szkołach wojskowych – akademiach wojskowych, wyższych szkołach oficerskich i podoficerskich. Egzamin ze sprawności fizycznej jest odpowiednio zróżnicowany ze względu na płeć, natomiast z wiedzy – na tym samym poziomie dla obu płci. Limit miejsc w szkołach wojskowych na poszczególnych kierunkach studiów, uzależniony od potrzeb Sił Zbrojnych, jest rozdzielony ze względu na płeć. Absolwentki cywilnych uczelni mogą starać się o przyjęcie do Studium Oficerskiego we Wrocławiu, Dęblinie i Łodzi³. W 2009 roku Wojskowe Biuro Badań Społecznych przeprowadziło badania na ten temat. Wynikało z nich, że 70% środowiska wojskowego popiera służbę kobiet. Przeciwników było jedynie 15%. Wśród zwolenników służby kobiet przeważają kobiety – ponad 90%, wśród mężczyzn – 60%. Do przeciwników należy około 2% pań i 22% panów⁴. Według danych Ministerstwa Obrony Narodowej na dzień 1 czerwca 2018 r. w uczelniach wojskowych, szkołach podoficerskich oraz ośrodkach szkolenia kształciły się 623 kobiety – kandydatki na żołnierzy (dla porównania w roku 2013 – 413 kandydatek-żołnierzy).

Według stanu na dzień 15.06.2018 r. w Siłach Zbrojnych RP zawodową służbę wojskową we wszystkich korpusach osobowych pełniło 6 083 żołnierzy-kobiet (dla porównania w roku 2013 r. było ich 2 797)⁵.

W poszczególnych rodzajach sił zbrojnych:

◆ Ministerstwo Obrony Narodowej
oraz jednostki podległe – 44	◆ Dowództwo Operacyjne RSZ – 52
◆ Sztab Generalny WP
oraz jednostki podległe – 35	◆ Żandarmeria Wojskowa – 174
◆ Dowództwo Generalne RSZ
oraz jednostki podległe – 1096	◆ Dowództwo Garnizonu Warszawa – 138
◆ Wojska Lądowe – 2293	◆ Inspektorat Wsparcia Sił Zbrojnych – 443
◆ Siły Powietrzne – 828	◆ WOT i podległe jednostki – 133
◆ Marynarka Wojenna – 453	◆ Jednostki organizacyjne
wojskowej służby zdrowia – 88
	◆ Pozostałe – 356

W poszczególnych korpusach:

◆ Łączności i Informatyki – 770	◆ Medyczny – 659
◆ Kryptologii i Cyberbezpieczeństwa – 17	◆ Żandarmerii Wojskowej – 152
◆ Przeciwlotniczy – 184	◆ Sprawiedliwości i Obsługi Prawnej – 43
◆ Inżynierii Wojskowej – 283	◆ Finansowy – 32
◆ Obrony przed Bronią Masowego Rażenia – 116	◆ Wychowawczy – 120
◆ Sił Powietrznych – 505	◆ Wojsk Lądowych – 981
◆ Marynarki Wojennej – 191	◆ Rozpoznania i Walki Elektronicznej – 177
◆ Wojsk Lądowych – 981	◆ Ogólny – 494
◆ Logistyki – 1241	◆ Inne – 118

Kobiety stanowią 5,98 % żołnierzy pełniących służbę.

- ◆ Korpus oficerski – **1566**
- ◆ Korpus podoficerski – **945**
- ◆ Korpus szeregowych – **3572**

³ Kobiety żołnierze w siłach zbrojnych, „Dziennik Zbrojny”, 28.01.2013 r., opracowanie MON, <http://dziennikzbrojny.pl/aktualnosci/news,4,3283,z-zycia-wojska,kobiety-zolnierze-w-silach-zbrojnych---troche-statystyki>

⁴ T. Burzyński, *Kobieta komandos? Jeszcze nie teraz*, dz. cyt.

⁵ *Kobiety żołnierze w siłach zbrojnych*, dz. cyt.

Udział kobiet-żołnierzy w misjach pokojowych i stabilizacyjnych – stan na 31.12.2017 r.:

◆ PKW Afganistan RSM – 16	◆ PKW Rumunia – 7
◆ PKW KFOR Kosowo – 12	◆ PKW EUFOR BiH – 1
◆ PKW Irak – 2	◆ PKW ORLIK 7 – 1
◆ PKW OIR Kuwejt – 3	◆ PKW CZERNICKI – 3
◆ PKW Łotwa – 10	◆ Inne – 1 ⁶

Polki w Siłach Powietrznych

W siłach powietrznych kobiety przecierały swe ścieżki z sukcesami. Pierwsze z nich to Anna Leska-Daab, Jadwiga Piłsudska i Stefania Wojtulanis (na zdjęciu archiwalnym poniżej).

Anna Leska

Jadwiga Piłsudska

Stefania Wojtulanis

Źródło: https://www.google.pl/search?q=polki+kobiety+pilotki&tbn=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKewiziq2V3u_cAhXSEVAKHZjbBiiQsAR6BAgDEAE&biw=1366&bih=582#imgrc=kIfKsDJM37m0EM: (15.08.2018)

Anna Leska-Daab (1910–1998) – pilotka eskadry łącznikowej w Anglii, siostra Kazimierza Leskiego oficera wywiadu Armii Krajowej, absolwentka Szkoły Żeńskiej Cecylii Plater-Zyberkówny w latach 1920–27 (wraz z siostrą Wandą Leską Bogdanowicz). Rocznic maturalny 1927. Przeszła kurs pilotażu sportowego w aeroklubie. We wrześniu 1939 roku służyła w Eskadrze Sztabowej Dowództwa Lotnictwa. W ostatniej chwili uciekła z okupowanego przez Niemców lotniska polowego. Trafiła do Anglii, gdzie została po przeszkoleniu członkiem Air Transport Auxiliary (brytyjska pomocnicza lotnicza służba transportowa).

Przez cały okres wojny w szeregach ATA służyły 183 pilotki. Najwięcej Angielek, 27 – Amerykanek, a także Kanadyjki, Nowozelandki, pilotki z Południowej Afryki, niewielka liczba Holenderek i trzy – Polki Anna Leska, Jadwiga Piłsudska i Maria Wojtulanis. Pilotowały samoloty RAF, uczestniczyły w przerzutach sprzętu latającego, nierzadko bombowców, dostarczając je z lotnisk przyfabrycznych na lotniska bombowe na terenie całej Wielkiej Brytanii.

O Annie Leskiej-Daab krąży pewna historia: *Druga wojna światowa. W brytyjskiej bazie lotniczej panuje nerwowe poruszenie. Wszyscy co chwilę z niepokojem spoglądają w niebo, zastanawiając się, czy wyzekiwanego Spitfire'a nie zestrzeliła gdzieś po drodze niemiecka Luftwaffe. Wreszcie nad horyzontem*

⁶ Wojskowa służba kobiet, <http://bip.mon.gov.pl/przydatne-informacje/artukul/sluzba-zawodowa/wojskowa-suzba-kobiet-10325478/>

pojawia się ciemny kształt myśliwca. Nad lotniskiem unosi się zbiorowy oddech ulgi. Chwilę później samolot ląduje. Na stopniach ukazuje się postać kobiety w brązowym lotniczym kombinezonie. Po chwili wahania jeden z oczekujących żołnierzy niepewnie pyta: „Kiedy pojawi się kapitan?” „Właśnie przed panem stoi...” Odpowiedź wywołuje wyraz ogromnego zdumienia na twarzy Anglika. Zwłaszcza, że pilotem okazuje się być Polka, Anna Leska-Daab.

Odnaczona honorową odznaką Golden Wings przyznawana starszym oficerom, a lotnikom ze stażem powyżej 6 000 godzin w powietrzu⁷.

Jadwiga Piłsudska (1920–2014), rodzice Józef – Marszałek Polski – i Aleksandra z domu Szczerbińska. Wychowywała się w Sulejówku i w Warszawie, gdzie mieszkała z ojcem w Belwederze. Jako córka Marszałka 1 lipca 1928 r. w Gdyni została matką chrzestną jednego z pięciu małych, parowych statków towarowych kupionych od Francji w 1926 r. Statek otrzymał imię „Jadwiga”, a patronką i matką chrzestną bliźniaczej jednostki była Wanda – starsza siostra J. Piłsudskiej. W stolicy uczęszczała do Prywatnego Gimnazjum Żeńskiego Wandy z Posseltów Szachtmajerowej, gdzie przed wybuchem wojny uzyskała świadectwo dojrzałości.

W 1940 r. Piłsudska rozpoczęła studia architektoniczne na Uniwersytecie Cambridge. Jako studentka parokrotnie składała pisma z prośbą o przyjęcie do Air Transport Auxiliary (ATA). Została zakwalifikowana do ATA w 1942 r., kiedy to obniżono wymagania dla kandydatek i rozpoczęto nabór szybowniczek. Piłsudska była jedną z 17 polskich pilotów, w tym jedną z trzech Polek w całym Air Transport Auxiliary. Po uzyskaniu zgody na urlop z ATA w celu dokończenia przerwanych studiów w 1944 r. została zwolniona w stopniu Second Officera. Podczas półtorarocznej służby (licząc z okresami szkolenia) nie miała żadnego wypadku lotniczego ani nie uszkodziła samolotu. W opinii wystawionej przez brytyjskich przełożonych w listopadzie 1943 r. oceniono ją jako „niezwykle obiecującą pilotkę o umiejętnościach powyżej przeciętnej”. Odnaczona została Brązowym Krzyżem Zasługi z Mieczami oraz Medalem Lotniczym.

Po wojnie pozostała na politycznej emigracji w Londynie. Jesienią 1990 r. zdecydowała się na powrót do Polski i osiadła w Warszawie. Zajęła się pracą społeczną w założonej przez siebie Fundacji Rodziny Piłsudskich i Towarzystwie Przyjaciół Instytutów Józefa Piłsudskiego. Wraz z siostrą podjęła starania o odzyskanie od państwa polskiego dworku Piłsudskich w Sulejówku (co się udało w 2000 r.) i utworzenie tam Muzeum Józefa Piłsudskiego. Za powojenną działalność odznaczona została Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski. Jadwiga Piłsudska-Jaraczewska zmarła 16 listopada 2014 r. w Warszawie. Miała 94 lata. Spoczęła na Starych Powązkach⁸.

Stefania Wojtulanis-Karpińska „Barbara” aktywnie zajmowała się wszystkimi rodzajami sportów lotniczych. Po wybuchu II wojny światowej zgłosiła się ochotniczo do wykonywania lotów operacyjnych w składzie Eskadry Sztabowej Naczelnego Dowódcy Lotnictwa, wykonując zadania łącznikowe. Po inwazji radzieckiej 17 września 1939 roku przedostała się do Rumunii. Do grudnia 1939 roku służyła tam jako kurier, pomagając w ucieczkach, dostarczaniu pieniędzy i dokumentów internowanym polskim lotnikom uciekającym do Francji. Następnie sama przedostała się do Francji, gdzie otrzymała awans na podporucznika. Po upadku Francji, przedostała się do Wielkiej Brytanii. Od 1 stycznia 1941 roku na jej własne życzenie powołano ją do brytyjskiej Pomocniczej Służby Transportowej ATA (Air Transport Auxiliary). Awansowała podczas wojny do stopnia porucznika pilota. Po wojnie, w listopadzie 1947 roku, Stefania Wojtulanis-Karpińska została zdemobilizowana. W roku 1958 wraz z mężem osiedlili się w Los Angeles. Zajmowała się tam aktywnie działalnością społeczną, uczestniczyła w życiu organizacji polonijnych i kombatanckich. Była przewodniczącą Stowarzyszenia Lotników Polskich w Kalifornii „Skrzydła Pacyfiku” oraz członkiem innych organizacji. Wspierała polskie placówki muzealne i kulturalno-oświatowe⁹.

⁷ *Polki nad Londynem* (2005) – reż. Zofia Kunert, <http://www.film Polski.pl/fp/index.php/4221957>

⁸ W. Zmyślony, *Polskie Siły Powietrzne w II wojnie światowej*, <http://www.polishairforce.pl/pilsudska.html>

⁹ Muzeum Lotnictwa Polskiego w Krakowie.

Bronisława Dudek, podpułkownik lotnictwa, jedyna z czterech pilotek wojskowych, którą dopuszczono do lotów na samolotach myśliwskich. Cztery razy brała udział w Centralnych Pokazach Lotniczych. Ma za sobą loty akrobacyjne na UT-2 i Jak-18. Latała samolotami PO-2, Junak-2, Junak-3, Jak-11, dopuszczona została do lotów samolotami myśliwskimi Jak-7b i Jak-9, a także transportowymi samolotami: Li-2 oraz Il-14. W 1966 roku otrzymała statuetkę Ikaru – wyróżnienie dla najlepszych pilotów. 11 lutego 2018 roku odeszła do Niebieskiej Eskadry¹⁰.

*Wybuduję cichą przystań
Na błękitnym polskim niebie
Dla moich skrzydlatych braci
Dla Was, drodzy. I dla siebie ...*

*fragment wiersza autorstwa
ppłk pilot B. Dudek¹¹*

Podpułkownik pilot Bronisława Dudek
Źródło: Muzeum Lotnictwa Polskiego w Krakowie

Podporucznik pilot Barbara Trzybulska
Źródło: <http://polska-zbrojna.pl/home/articleshow/11859?t=Pierwsza-Polka-za-sterami-Su-22> (15.08.2018)

Barbara Trzybulska – podporucznik pilot samolotu Su-22 w 40. eskadrze 21. Bazy Lotnictwa Taktycznego w Świdwinie. Pierwsza kobieta w polskim lotnictwie taktycznym, która wykonała misję CAS (Close Air Support), czyli bezpośredniego wsparcia powietrznego wojsk lądowych. W powietrzu spędziła ponad 250 godzin. Jest absolwentką Wydziału Lotnictwa Wyższej Szkoły Oficerskiej Sił Powietrznych. Studia ukończyła w 2012 roku, z drugą lokatą, jako pilot samolotu odrzutowego. Pilotowała Iskry i Orliki, a od 2013 roku lata na Su-22. Swoją pierwszy samodzielny lot odrzutowcem Su-22 wykonała w marcu 2014 roku¹².

Renata Truszkowska jest jedyną kobietą w Siłach Powietrznych, która kieruje kilkudziesięcioosobową kompanią radiotechniczną.

W Radzie ds. Kobiet w MON reprezentuje panie pracujące w lotnictwie. W wolnych chwilach jeździ ścigaczem lub skacze ze spadochronem.

Kapitan Renata Truszkowska
Źródło: <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/6831?t=Mocno-trzyma-pieczę-nad-polskim-niebem> (15.08.2018)

¹⁰ Zmarła Bronisława Dudek, dlapilota.pl, wiadomosci/muzeum-sil-powietrznych/zmarla-bronislawa-dudek

¹¹ J. Kuck, *100 lat lotnictwa wojskowego w Małopolsce*, wyd. ARMAGRAF, Krosno 2018, s. 182.

¹² Pierwsza Polka za sterami Su-29, „Polska Zbrojna”, 2015, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/16295?t=Pierwsza-Polka-za-sterami-Su-22>

Do najważniejszych zadań 183. Kompanii Radiotechnicznej należy obserwacja przestrzeni powietrznej, wykrywanie samolotów i śmigłowców oraz przekazywanie informacji radiolokacyjnej do nadrzędnego stanowiska dowodzenia. Kompania jest wyposażona w różnego rodzaju stacje radiolokacyjne, wśród których najcenniejszym nabytkiem jest radar polskiej produkcji NUR-15M.

Anna Górecka służy w Lotniczej Grupie Poszukiwawczo-Ratowniczej w Powidzu. Podstawowym zadaniem pilotów tej jednostki jest szkolenie personelu – młodych pilotów – którzy służyć będą w grupach poszukiwawczo-ratowniczych w Krakowie, Mińsku Mazowieckim i Świdwinie. Posiada uprawnienia do szkolenia młodych pilotów z latania na W-3 Sokole. Jest pierwszą kobietą-pilotem w SP, która pracuje jako instruktor lotów.

Porucznik pilot Anna Górecka

Źródło: <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/5790?t=Pierwsza-wojskowa-pilot-instruktor> (15.08.2018)

Katarzyna Tomiak-Siemieniewicz to pierwsza Polka, która została pilotem odrzutowca. Wykonała już samodzielny lot myśliwcem MiG-29. W polskiej armii służy 17 kobiet pilotów, ale żadna nie lata odrzutowcem. Ppor. Tomiak uczyła się przechwytywania wrogich samolotów, ale zanim osiągnie pełną gotowość bojową, musi przejść jeszcze kilkuletnie szkolenie. Służy w 22. Bazie Lotnictwa Taktycznego w Malborku wraz z jeszcze jedną panią pilot odrzutowca – ppor. Katarzyną Rychter. W 23. Bazie Lotnictwa Taktycznego w Mińsku Mazowieckim służy por. Urszula Brzezińska-Hołownia, a w 21. Bazie Lotnictwa Taktycznego w Świdwinie pilotka, która chce zachować anonimowość¹³.

Podporucznik pilot Katarzyna Tomiak-Siemieniewicz

Źródło: <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/5340?t=Kobieta-za-sterami-mysliwca-MiG-29> (15.08.2018)

Powyższe przykłady dowodzą, że kobiety w Polskiej Armii są doceniane i odnoszą sukcesy. W czasie II wojny światowej – choć nieliczne, odnosiły sukcesy i otrzymywały odznaczenia. Po wojnie nie było to takie proste dla Pani ppłk Bronisławie Dudek, przed którą drzwi Oficerskiej Szkoły Lotniczej były zamknięte. Mówiono jej, że kobieta nie może być pilotem. Udowodniła, że o nieprawda. W szkole traktowana była jak reszta kolegów – bez taryfy ulgowej. Oficerską Szkołę Lotniczą w Dęblinie skończyła z wyróżnieniem i jako pierwsza na roku odbyła samodzielny lot. Jak sama twierdzi w swojej książce zatytułowanej *Szlak błękitu: Kobieta, która chce udowodnić, że może wykonywać zawód zastrzeżony tradycyjnie dla mężczyzn, chce zdobyć uznanie, musi dać z siebie dwa razy więcej niż mężczyźni, robić wszystko lepiej, dokładniej*¹⁴.

Obecnie kobiety-żołnierze częściej zmagają się z trudnościami związanymi z umiejętnościami i predyspozycjami niż z przekonaniem przełożonych, przez których są oceniane bardzo wysoko. Przykładem może być wypowiedź ppłk. Krzysztof Lisa, dowódcy 8. Batalionu Radiotechnicznego, przełożonego

¹³ Polka za sterami myśliwca promuje NATO, <http://www.newsweek.pl/polska/spoleczenstwo/katarzyna-tomiak-siemieniewicz-polka-za-sterami-mysliwca-promuje-nato,artykuly,427994,1.html>

¹⁴ K. Trzupiek, *Mówili mi, że kobieta nie może być pilotem*, „Gazeta Krakowska”, 01/2017, <https://plus.gazetakrakowska.pl/magazyn/a/mowili-mi-ze-kobieta-nie-moze-byc-pilotem-udowodnilam-ze-sie-myla,11709050>

kpt. Renaty Truszkowskiej, który uważa, że jest ona *twardym żołnierzem, ale jednocześnie jest subtelna i wrażliwa, dzięki temu idealnie wyczuwa relacje między podwładnymi. Nigdy nie mówi «naprzód», lecz zawsze «za mną»*¹⁵.

Pierwsza w historii kobieta ukończyła też ekstremalny kurs „Lider”. Kpr. Sylwia Sikora z 11. Batalionu Dowodzenia udowodniła, że jest prawdziwym przywódcą. *Trzeba mieć nietuzinkową osobowość, żeby skończyć ten najbardziej ekstremalny kurs podoficerski w Polsce* – mówił po jego zakończeniu ówczesny pomocnik dowódcy Wojsk Lądowych ds. podoficerów starszy chor. sztab. Andrzej Wojtusik¹⁶.

Równie pochlebnie brzmi ocena szeregowej Eweliny Miłkowskiej: *Ewelina świetnie sobie radzi, niejednego żołnierza mogłaby zawstydzić* – zdradza plut. Ryszard Stawicki, jej bezpośredni dowódca. Wtórjuje mu kpt. Sak: *To superżołnierz, gdybym miał taką całą kompanię, nie miałbym nic do roboty* – przekonuje¹⁷.

O swoich sukcesach, ale także trudnościach opowiadają inne panie. Porucznik Górecka oceniając swój wybór, mówi: *Zawsze byłam wysportowana, więc zajęcia fizyczne nie były dla mnie żadnym problemem. Problemem były za to przedmioty typowo techniczne. Koledzy i tata pomagali mi na pierwszym roku w nauce nawigacji i aerodynamiki. Kocham swoją pracę i nigdy nie zamieniłabym jej na nic innego*¹⁸.

Siła fizyczna jest jednak dla innych pań pewnym problemem: *Broń waży prawie 4 kg, a do tego polska musztra jest jedną z najtrudniejszych na świecie. U nas rzuca się karabinkiem, a nie przekłada go z ręki do ręki i potrzeba wielu godzin ćwiczeń, aby każdy ruch był pewny i podczas uroczystości broń nie wypadła z rąk. Mnie zajęło to trochę więcej czasu niż kolegom, bo mam mniej siły niż oni* – mówi Ewelina Miłkowska, pierwsza pani szeregowy w Kompanii Reprezentacyjnej Wojska Polskiego¹⁹.

Zdarzają się, chociaż rzadko, niechlubne przypadki, kiedy kobiety są bezradne i wykorzystują swą płęć: *Bywa tak, że skoro np. odkręcił koło, to równie dobrze może je zdjąć, a skoro zdjął, to niech przy okazji założy* – podaje przykład Magdalena Pietruszka.

Natomiast Joanna Zawadzka uważa, że nie są traktowane ulgowo a wręcz czasami wymaga się od pań więcej: *Nie poczułam, żeby dawano nam jakieś ulgi, czasami nawet wymagano od nas więcej, bo «same się pchałyście!»*.

Warunki, jakie stwarza się kobietom-żołnierzkom również są lepsze od standardowych – *Wszystko musi być dostosowane do naszych potrzeb. Na pododdziałach mamy własne toalety i prysznic, na grupowaniach poligonowych osobne miejsca noclegowe, często w lepszych warunkach [...] Takich plusów mogłabym wymienić jeszcze wiele. Wszystko to powoduje niezadowolenie wśród męskiej części żołnierzy. Tak naprawdę ja, jako kobieta, jestem w stanie ich zrozumieć* – mówi Magdalena Pietruszka²⁰.

Przytoczone wypowiedzi są indywidualnymi ocenami formułowanymi na podstawie własnych doświadczeń. Z pewnością wszystkie one pozwalają stwierdzić, że nie tyle płęć, co indywidualne predyspozycje psychofizyczne decydują o sukcesie kobiety-żołnierza. Tym kryterium kierują się dowódcy. Warto zacytować ppłk. Janusza Chojeckiego ze „Szkoły Orłąt”: *Nie możemy sobie pozwolić na to, by studia kończyły osoby nie w pełni do tego przygotowane. To nie tylko kwestia uczciwości, ale też bezpieczeństwa*²¹.

Tego samego zdania jest pani ppor Tomiak-Siemieniewicz: *[...]Ten samolot nie wybacza błędów, czy to kobiecie, czy mężczyźnie*²².

15 *Mocno trzyma pieczę nad polskim niebem*, „Polska Zbrojna”, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/6831?t=Mocno-trzyma-pieczce-nad-polskim-niebem>

16 *Czas na panią generał*, „Polska Zbrojna”, 2013, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/6811?t=Czas-na-pania-general>

17 A. Dąbrowska, *Dziewczyna w szyku reprezentacyjnym*, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/13020?t=Dziewczyna-w-szyku-reprezentacyjnym>

18 *Pierwsza wojskowa pilot-instruktor*, Polska Zbrojna, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/5790?t=Pierwsza-wojskowa-pilot-instruktor>

19 A. Dąbrowska, *Dziewczyna w szyku reprezentacyjnym*, dz. cyt.

20 *Kobiety w Polskiej Armii*, <https://wiadomosci.wp.pl/kobiety-w-polskiej-armii-tam-nie-ma-miejsca-na-stereotypy-6027387330638465a>

21 *Kobieta za sterami myśliwca MiG-29*, „Polska Zbrojna”, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/5340?t=Kobieta-za-sterami-myśliwca-MiG-29>

22 *Polka za sterami myśliwca promuje NATO*, dz. cyt.

Istotne zatem, są predyspozycje fizyczne, jak i intelektualne i psychiczne, umiejętność podejmowania decyzji i współpracy, konsekwencja i determinacja. Polskie społeczeństwo, jak i ukształtowana kultura polityczna tworzą warunki sprzyjające kobietom-żołnierzom. Bez względu na indywidualne oceny i opinie Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej powinny przede wszystkim kierować się potrzebami w celu zapewnienia bezpieczeństwa zgodnie z zasadą optymalnego wykorzystania wszystkich możliwych sił i środków odpowiednio do celu i zgodnie z ich przeznaczeniem.

Literatura:

- Dąbrowska A., *Dziewczyna w szyku reprezentacyjnym*, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/13020?t=Dziewczyna-w-szyku-reprezentacyjnym>
- Burzyński T., *Kobieta komandos? Jeszcze nie teraz*, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/16602?t=Kobieta-komandos-Jeszcze-nie-teraz>
- Czas na panią generał*, „Polska Zbrojna”, 2013, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/6811?t=Czas-na-pania-general>
- Kobieta za sterami myśliwca MiG-29*, „Polska Zbrojna”, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/5340?t=Kobieta-za-sterami-myśliwca-MiG-29>
- Kobiety w Polskiej Armii*, <https://wiadomosci.wp.pl/kobiety-w-polskiej-armii-tam-nie-ma-miejsca-na-stereotypy-6027387330638465a>
- Kobiety żołnierze w siłach zbrojnych*, „Dziennik Zbrojny”, 28.01.2013 r. opracowanie MON, <http://dziennikzbrojny.pl/aktualnosci/news,4,3283,z-zycia-wojska,kobiety-zolnierze-w-silach-zbrojnych---troche-statystyki>
- Kuck J., *100 lat lotnictwa wojskowego w Małopolsce*, wyd. ARMAGRAF, Krosno 2018
- Mocno trzyma pieczę nad polskim niebem*, „Polska Zbrojna”, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/6831?t=Mocno-trzyma-pieczne-nad-polskim-niebem>
- Parafianiuk A., *Kobiety w światowych armiach*, <https://wiadomosci.wp.pl/kobiety-w-swiatowych-armiach-jaka-jest-sytuacja-zolnierka-w-poszczegolnych-krajach-6036579193484417a>
- Pierwsza Polka za sterami Su-29*, „Polska Zbrojna”, 2015, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/16295?t=Pierwsza-Polka-za-sterami-Su-29>
- Pierwsza wojskowa pilot-instruktor*, „Polska Zbrojna”, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/5790?t=Pierwsza-wojskowa-pilot-instruktor>
- Polka za sterami myśliwca promuje NATO*, <http://www.newsweek.pl/polska/spoleczenstwo/katarzyna-tomiak-siemieniewicz-polka-za-sterami-myśliwca-promuje-nato,artykuly,427994,1.html>
- Trzupek K., *Mówili mi, że kobieta nie może być pilotem*, „Gazeta Krakowska” 01/2017, <https://plus.gazetakrakowska.pl/magazyn/a/mowili-mi-ze-kobieta-nie-moze-byc-pilotem-udowodnilam-ze-sie-myla,11709050>
- Wojskowa służba kobiet*, <http://bip.mon.gov.pl/przydatne-informacje/artykul/sluzba-zawodowa/wojskowa-sluzba-kobiet-10325478/>
- Zmarła Bronisława Dudek*, <http://dlapilota.pl/wiadomosci/muzeum-sil-powietrznych/zmarla-bronislawa-dudek>
- Zmyślony W.*, *Polskie Siły Powietrzne w II Wojnie Światowej*, <http://www.polishairforce.pl/pilsudska.html>

